

Ons Hoenderblad

- Special hokídee -

De NHC maakt deel uit van KLN

Nederland met hoenders

1 Groninger Meeuw	7 Twentse Hoen	14 Ned. Sabelpoot kriel
2 Friese Hoen	8 Assendelfter Hoen	15 Hollandse kriel
3 Drentse Hoen	9 Lakenvelder	16 Schijndelaar
3a Drentse Hoen (Bolstaart)	10 Hollands Hoen	17 Kraaikop
4 Noord-Hollandse Hoen	11 Hollandse Kuifhoen	18 Eikenburger kriel
5 Nederlandse Uilebaard	12 Ned. Baardkuifhoen	19 Chaamse Hoen
6 Welsumer	13 Barnevelder	20 Brabanter

Ons Hoenderblad

44ste jaargang - nummer 4 - december 2014

Dit is het 172ste verenigingsblad van de N.H.C.

Ons Hoenderblad geeft informatie aan fokkers en liefhebbers, over alles wat te maken heeft met de Nederlandse hoenderrassen.

Speciaalclubs en Kleindierenverenigingen mogen artikelen overnemen, mits als bron Ons Hoenderblad, de auteur en de Nederlandsche Hoenderclub wordt genoemd.

BESTUUR

Ereleden: J.Th. Beumer, Bennekom L. Hans, Bennekom
 W. Bleijenberg, Wilnis B.G. Schurink, Almelo
 Ir. A.A. Boks, Lieren

Voorzitter:	P.A. Kroon	Maanderweg 25, 6711 NC Ede	0318-615312 kroonpiet@hotmail.com
Secretaris / Penning- meester:	H. de Boer	De Wezeboom 4, 6971 HP Brummen	0575-563927 nhc110@kpnmail.nl
Notulist:	R. Kaasenbrood	Keur 12, 5483 XS Schijndel	073-5493476
Leden:	E. Franken	Akkerstraat 24, 4851 AK Ulvenhout	076-5294459
	J. Kaper	Oosteinde 18, 7961 NE Ruinerwold	06-54647703 joostkaper@hotmail.com
	E. Oude Vos- haar	Roghorst 37, 6708 KA Wageningen	0317-460166
	A.C.J.M. Taks	Rucphenseweg 33, 4882 KB Zundert	076-5971787

Coördinator van de NHC voor de Pluimveetuinen van het Pluimveemuseum:
W. Bleijenberg, telefoon 0297-281896, Email: goudpel@kpnmail.nl

REDACTIE

Redactieleden: P.A. Kroon, W. Bleijenberg, L. Hans, J. Kaper
Redactieadres: p/a Voorzitter P.A. Kroon
Webmaster: A.C.J.M. Taks: www.nederlandsehoenderclub.eu
Contributie: t.n.v. Penningmeester Nederlandsche Hoenderclub.
Brummen NL11 INGB 0000 5329 34.

Contributie slechts € 18.-
Automatische afschrijving € 15.-voor het jaar 2014.

VOORWOORD

Deze Special van Ons Hoenderblad kwam tot stand na overleg met het Nederlands Pluimveemuseum, Kleindierliefhebbers Nederland en de Nederlandse Hoender Club. Deze organisaties hebben elkaar gevonden in **HOKIDEE**.

Het Pluimveemuseum is om meerdere redenen een bezoek waard. Daar is nu een reden bij gekomen. Wie op zoek is naar ideeën om een kippenhok te bouwen of in te richten is daar namelijk ook welkom. Wat u in dit werkje aantreft kunt u er eens goed bekijken. En er is meer. De bekende fokker Joop Hageman heeft bijvoorbeeld een keerinrichting gemaakt en geschonken.

In verband met dierenwelzijn is ruim aan verrijkingsmiddelen gedacht. Een reden om een kijkje te nemen.

KLN, de organisatie voor liefhebbers van kleindieren in Nederland, wil graag het houden van raskippen promoten. Ongetwijfeld zal **HOKIDEE** hieraan bijdragen. KLN organiseert ook cursussen voor beginnende liefhebbers. Kijkt u hiervoor op hun website.

De NHC is een vereniging die onder andere in touw is voor alle liefhebbers van Nederlandse kippenrassen. Deze vereniging werkt graag samen met de rasverenigingen van Nederlandse kippenrassen.

Wij denken dat de beginnende en de ervaren liefhebber en ook de hobbyfokker ideeën kan opdoen in HOKIDEE. Dat geldt voor de Special van Ons Hoenderblad, maar zeker ook voor de speciale **HOKIDEE** plek in het Pluimveemuseum. U kunt daar gaan kijken hoe het een en ander er uit ziet. Ook uw ideeën zijn er welkom.

Zoek ook eens op het internet. Kijk bijvoorbeeld eens naar: <http://buildyourownhenhouse.com/> .

Piet Kroon, voorzitter NHC

BOUWVERORDENINGEN EN DERGELIJKE¹

Kijkt u op internet naar www.Overheid.nl. en zoek naar de Wet algemene bepalingen Omgevingsrecht. U leest er bijvoorbeeld dat er geen vergunning nodig is voor een hok dat achter het huis staat en niet groter is dan tien m² met een maximum hoogte van drie meter. Uw hok moet minimaal een meter van het terrein van de burens staan. Als het hok voor of opzij van het huis staat gelden andere regels.

In andere gevallen heeft u een meldplicht of een vergunning nodig als u een hok wilt bouwen.

U kunt het beste ook bij uw gemeente informeren naar de regelingen die in uw gemeente gelden. Een bezoek aan het gemeentehuis maakt veel duidelijk.

Geluidsnormen van de Wet Milieubeheer die gelden aan de gevel:

- Overdag: van 07.00 uur - 19.00 uur: 50 dB(A)
- Avond: van 19.00 uur - 23.00 uur: 45 dB(A)
- Nacht: van 23.00 uur - 07.00 uur: 40 dB(A)

Heeft u een smartphone? Hierop is een 'app' van een Sound- of dB-meter te installeren. Dat geeft een goede indicatie.

WAAR STAAT HET HOK?

Een kippenhok bestaat uit een nachthok en een ren. Er bestaat veel variatie in. Het is verstandig bij de keuzes in verband met de bouw van het hok uit te gaan van het mogelijk maken van gedrag dat typerend voor de kip is. In dit boekje staan hiervoor veel tips en tekeningen.

¹ De tekst en de tekeningen van deze uitgave zijn gemaakt door Piet Kroon

Een kip heeft behoefte aan water, voer, zon en schaduw en voldoende beschutting.

Plaats de open-/raamzijde naar het zuiden of zuidoosten en zorg er ook voor dat de kippen beschutting kunnen zoeken tegen zon en andere weersgesteldheden. Zet het hok in ieder geval niet met de open kant naar het westen. Daar komt het meeste slechte weer(regen en wind) vandaan.

Zet het hok het liefst op een wat hogere plaats in uw tuin. Dat kan een bijdrage leveren aan een relatief droge huisvesting.

Plaats het hok bij voorkeur op een rustige plaats.

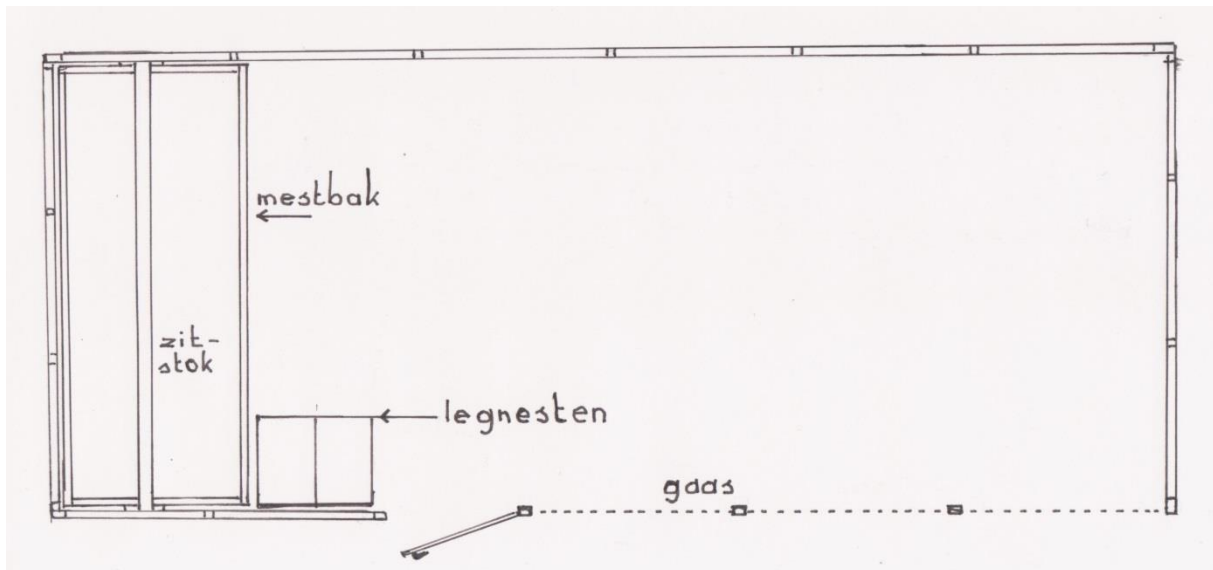
Voorkom dat er giftige bomen, struiken en planten in de buurt van de kippen staan. Denk bijvoorbeeld aan: brem, monnikskap, akelei, buxus en goudenregen. Zoekt u verder op het internet.

HOKTYPEN

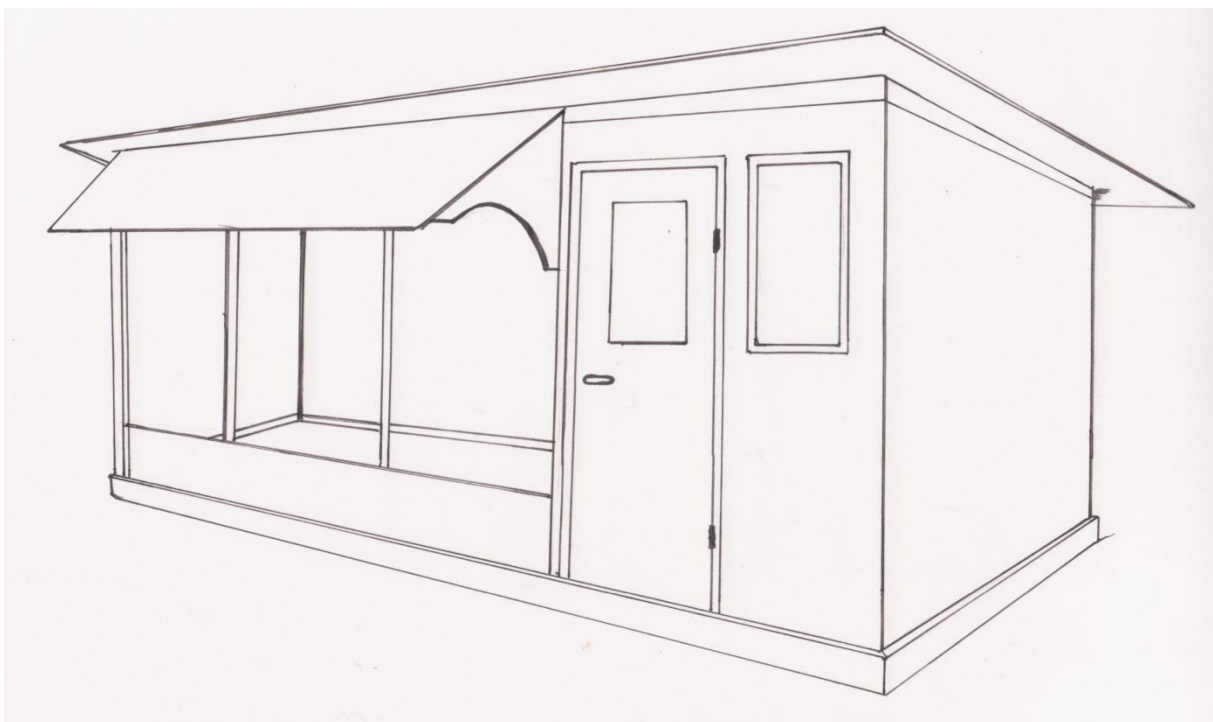
Er zijn meerdere soorten hokken. Hierna laten we er een paar zien. Neem eens contact op met uw plaatselijke vereniging. Zij kunnen u vertellen waar u verschillende modellen kunt zien. U kunt dan meteen met de liefhebbers de voor- en nadelen van de verschillende modellen bespreken.

A. Openfronthok

U ziet op de tekening een plattegrond van een openfronthok. Behalve de voorzijde zijn alle andere zijden van wanden voorzien. Zelfs het nachthok is open. Dit heeft voordelen in bijvoorbeeld de luchtcirculatie. De nadelen zijn het ontbreken van geluid- en warmte-isolatie.

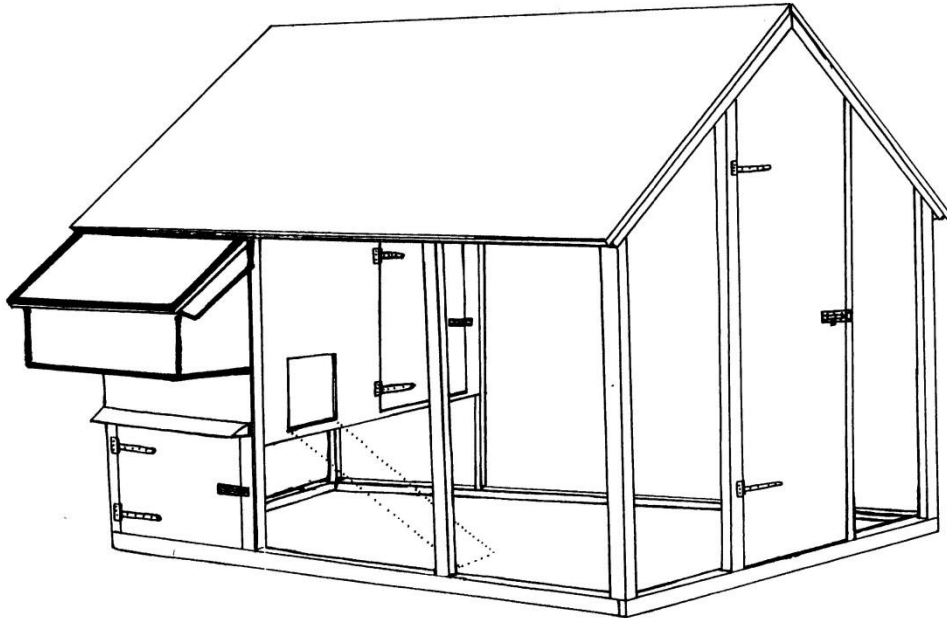

B. Nachthok met ren

Op deze tekening ziet u een gesloten nachthok met een ren waarvan drie kanten een wand hebben. Er is een betonnen fundering aangebracht. Aan de open voorkant van de overdekte ren is een wandje van enkele tientallen centimeters hoog aangebracht. Om inregenen te voorkomen is er ook nog eens een luifel aangebracht. In deze ren lopen uw kippen erg beschermt tegen weersgesteldheden.

C. Verhoogd nachthok met legnesten buiten het nachthok en overdekte ren

Op deze tekening ziet u een verhoogd nachthok met een ren waarbij de kippen ook onder het nachthok kunnen lopen. Dit is een ruimtewinner als u een beperkt aantal vierkante meters tot uw beschikking hebt. Het legnest hangt buiten het hok. Dit is erg gemakkelijk eieren rapen. De ren is overdekt maar zal bij regen en wind gemakkelijk voor vocht in de ren zorgen.

HET NACHTHOK

Kippen zijn gewoontedieren. Het nachthok is de ruimte waar uw hennen bij voorkeur hun eieren leggen, omdat deze ruimte maar schaduw en rust biedt. Houd hiermee rekening wanneer u de plaats van het legnest bepaalt. Verder overnachten de dieren in het nachthok op de zitstok. Ze moeten als ze 's morgens wakker zijn hun veren kunnen verzorgen (poetsen). Vet uit de stuitklier wordt dan op de veren gebracht. Ze doen dit meestal nog op de zitstok. Daarna gaan de kippen eten en drinken.

A. De kippen van uw keuze

Het maakt natuurlijk veel uit welke kippen u gaat houden. Het bepaalt onder andere de grootte van hok, hokinrichting en ren. Bedenk dat hoe meer kippen er op een vierkante meter leven hoe meer en hoe vaker er schoon te maken is. Hierna volgen richtlijnen die uw keuzes kunnen bepalen:

- Kiest u voor zware hoenders, ongeveer vijf kilo per stuk, dan is één dier per m² in het nachthok een goed advies.
- Gaat u middelzware hoenders, ongeveer drie kilo, houden, dan is het bovenstaande ook een goed uitgangspunt.
- Kiest u voor lichte hoenders dan kunt u gerust twee hoenders per m² in het nachthok aanhouden.
- Gaat u dwerghoenders/krielen, ongeveer een kilo, houden dan is drie dieren per m² in het nachthok een goed uitgangspunt.

B. Een praktisch nachthok

Zorg dat u uw hok zo maakt dat u zonder problemen bij de dieren kunt komen, eenvoudig een eitje kunt rapen en het gemakkelijk schoon te maken is. Zorg voor een raam in het nachthok, dan is deze ruimte voldoende licht. Uw hennen zullen hierdoor eerder hun eieren in het legnest leggen. Als het nachthok donker is zullen uw hennen meer geneigd zijn hun eieren buiten het legnest te leggen.

C. Ventilatie/ luchtkwaliteit

Zorg dat er steeds genoeg frisse lucht in het nachthok kan komen. Een goede ventilatie vermindert het gehalte aan stof en ammoniak in de lucht. Dat is prettig voor u en niet minder prettig voor uw dieren.

De lucht in uw hok kan ook gezuiverd worden door een ionisatielamp. Wetenschappelijk onderzoek wees uit dat deze lampen de lucht verrijken met negatieve ionen die fijnstof, ammoniak, virussen en bacteriën uitschakelen.

Men gebruikt per 55 m² een lamp. Ze hebben een normale fitting. Deze lampen geven geen licht. Ze zijn continu aan. Ze gebruiken weinig stroom. Bestellen? Zie: www.freshlight.nl .

D. De vloer van het nachthok

Een droge vloer is van groot belang. Een natte vloer zorgt voor ziekte van uw dieren. Een vloer van beton met daaronder een laag dik plastic voorkomt optrekkend vocht. U kunt natuurlijk ook tegels op de laag plastic leggen. Liefhebbers die de vloer iets laten aflopen hebben hier veel plezier van als ze hun nachthok schoonmaken. Het water loopt dan goed weg. U kunt er desnoods een gootje voor maken.

Kiest u ervoor om een houten vloer voor uw nachthok te gebruiken dan moet die vloer wel voldoende ver van de grond geplaatst worden. Het is handig om er een scharrelruimte onder het nachthok van te maken. U wint er loopruimte voor de kippen mee. Het kan ook ongedierte op afstand houden.

E. De wanden en het dak

Het is aan te bevelen om de binnenwand van het nachthok van plaatmateriaal te maken. Hoe minder naden in het nachthok hoe minder gelegenheid is er om zich te vestigen voor vogelmijt en ander ongedierte.

U en uw buurtgenoten zullen minder hinder ondervinden van het geluid dat uw dieren maken als u geluidsisolerend materiaal tussen de binnen- en buitenwand gebruikt. Ook bij koude en warmte is een geïsoleerd nachthok goed voor uw dieren. Voor de buitenkant kunt u ook plaatmateriaal gebruiken of /en de wand potdekselen.

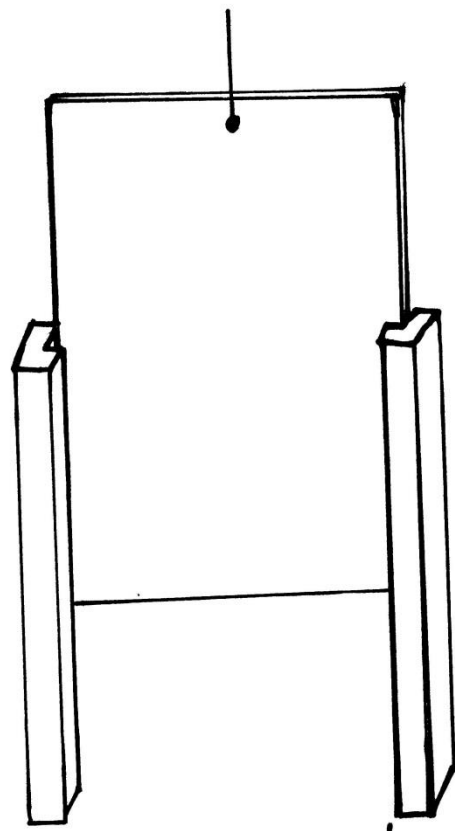
F. Raam en deur

Voldoende licht in het nachthok is om meerdere redenen belangrijk. Als het nachthok te donker is zullen de dieren minder graag naar buiten gaan omdat de overgang van donker naar licht te groot is. Mede om die reden is het goed om een raam in

het nachthok te maken. U kunt eventueel een luik voor dit raam maken dat u 's nachts sluit om geluidsoverlast van de kraaiende haan te beperken. U sluit dit raam voor u naar bed gaat en opent het weer als u uit de veren bent. U kiest zorgvuldig de plaats waar u de deur in het nachthok wilt.

G. De opening/ het luik naar de ren

Het zelfde geldt voor de plaats waar de opening met een luikje voor uw kippen waardoor ze naar binnen en naar buiten kunnen. U kiest ook of u dit luikje wilt kunnen optrekken of dat het met scharnieren open en dicht gaat. U sluit dit luikje dagelijks immers af voor u naar bed gaat. Het houdt, als het voldoende degelijk is gemaakt, ongewenste gasten buiten de deur. Een door een tijd klok aangestuurde automatische hokdeursluiser opent en sluit de opening tussen nachthok en ren naar wens. Kijkt u bijvoorbeeld naar: www.schuko.nl of www.dierenspecialist.nl.

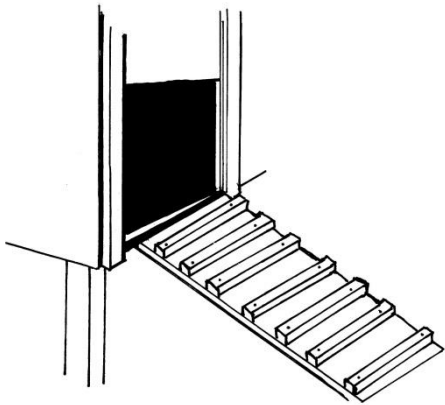
Houders van kippen met voetbeveendering hebben vaak de onderkant van de opening naar de ren aan de onderkant iets breder gemaakt, zodat de voetbeveendering niet wordt beschadigd.

H. Verlichting

In verband met het gegeven dat u in alle jaargetijden in uw nachthok wilt kunnen bezig zijn en dat hennen blijven leggen als ze minimaal 14 uren licht hebben, legt u een verlichtingsinstallatie in uw nachthok aan.

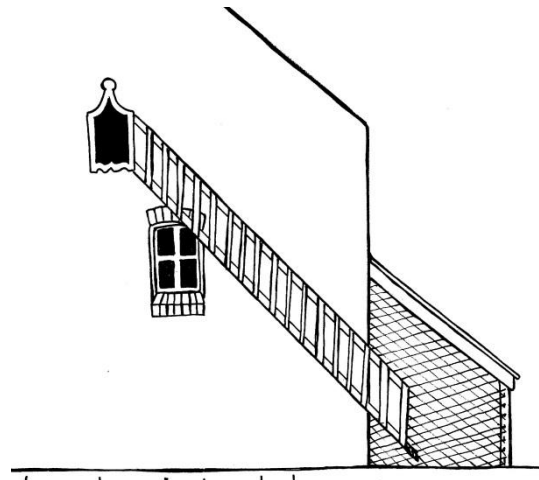
Gebruik voor uw verlichting normale pls', hoogfrequentie tl-armatuur of LED-verlichting. Een gewone tl-verlichting is niet aan te bevelen omdat kippen de voor ons niet zichtbare flikkering van deze verlichting wel kunnen zien.

I. Kippentrapje naar de ren

Een kippentrappetje maken is niet moeilijk. U kunt het maken om de kippen in de gelegenheid te stellen om in/uit het nachthok te komen, zoals hier in het voorbeeld op het plaatje links. Een kippentrappetje is ook geschikt om te gebruiken bij een verhoging in de ren.

U ziet hier rechts een tekening van een kippentrappetje uit ongeveer 1850. Wellicht inspireert het u.

MAATREGELEN DIE GELUID EN TEMPERATUURS- WISSELINGEN BEPERKEN

A. Isolatie

Wat u kunt doen:

- Geluid dempen

U kunt geluiddempende maatregelen treffen. Geluiddempende maatregelen bevinden zich voornamelijk in het hok. U bekleed het hok bijvoorbeeld aan de binnenkant met zachte en/of ruwe materialen.

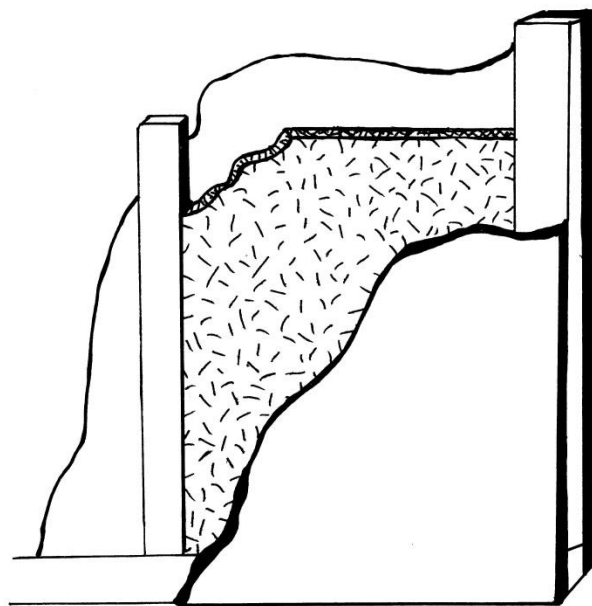
- Geluid isoleren

Geluidsisolerende maatregelen kunt u treffen door te zorgen dat het geluid zo weinig mogelijk geluid uit het hok kan.

Gun het uw buurtgenoten. Gun het uzelf. Gun het niet in de minste plaats uw kippen. Met het isoleren van het nachthok maakt u het nachthok veel prettiger voor uw dieren als het warm weer is.

Temperaturen boven de 25 °C. zijn voor onze kippen zichtbaar onaangenaam. Ze staan met hun bek open te 'zweten'. Ze eten minder. Ze leggen minder. Ze drinken meer.

Isoleer uw nachthok door een raamwerk te maken waarin geluidwerend isolatiemateriaal wordt gedaan (tekening 7a) waarna aan beide zijden plaatmateriaal wordt bevestigd. Als plaatmateriaal kunt u waternavast hechthout van 12 mm dik gebruiken. Steenwol of glaswol worden aanbevolen als isolatiemateriaal in dit geval. Zorg dat

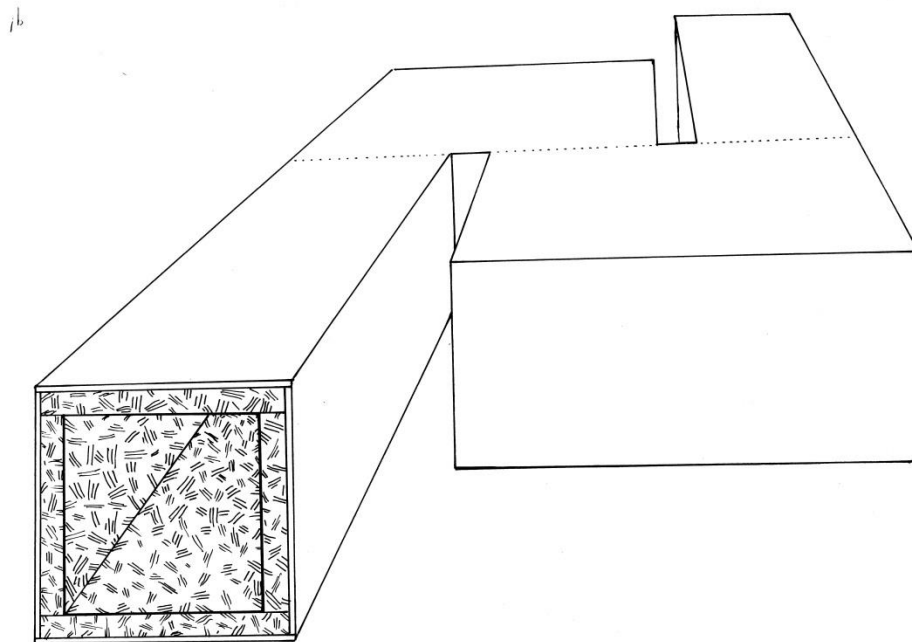

het geheel goed afgesloten is anders heeft u een schitterende huisvesting voor mee-eters als muizen gemaakt. Dat wilt u zeker niet.

Als u een raamwerk voor uw hok maakt houdt dan rekening met een deurtje om in het hok te kunnen werken, een raam en een uitgang voor de kippen. Ook hier maakt u raamwerk voor. Kijk maar eens naar de tekeningen van de hokken.

Hoe beter het hok geïsoleerd is hoe meer behoefte er is aan goed geïsoleerde ventilatie-openingen die u naar keuze kunt voorzien van mechanische ventilatie.

Tekening 7b laat een goed voorbeeld zien van een goede geluidwerende ventilatiekoker. Er zitten bochten in om het geluid te weren. Zorg dat de binnenkant van deze koker bekleed is met zacht isolatiemateriaal. Dat neemt namelijk goed geluid op.

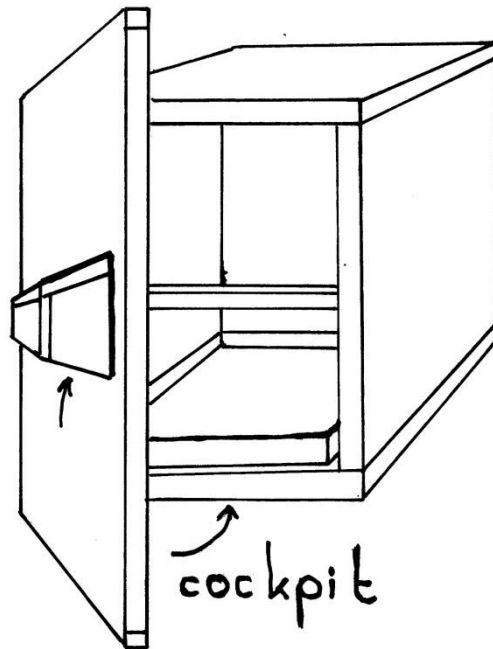
Buiten het hok kunt u bijvoorbeeld een voldoende hoge geluid-dempende schutting en groenblijvende beplanting plaatsen op de grens met uw burens. Het levert zeker een bijdrage om de overlast te beperken.

B. De cockpit

Het geluid van kraaiende hanen wordt wel als storend ervaren. Er zijn goede maatregelen te treffen om dit geluid te beperken. Eén ervan is het maken van een aparte slaappleats voor de haan. Op dezelfde manier als u het geïsoleerde nachthok zou kunnen maken kunt u ook een overnachtingsplaats voor uw haan maken.

U neemt 's avonds voor u naar bed gaat de slapende haan van de zitstok en plaatst hem in de cockpit. Uw haan zal er vlug aan gewend zijn. De cockpit kan bijvoorbeeld in het nachthok of uw fietsenschuur staan.

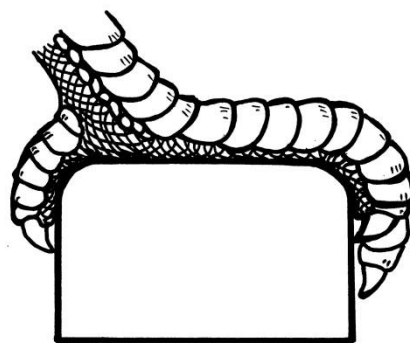
Degenen die het kraaien van de haan als storend ervaren zijn er u dankbaar voor.

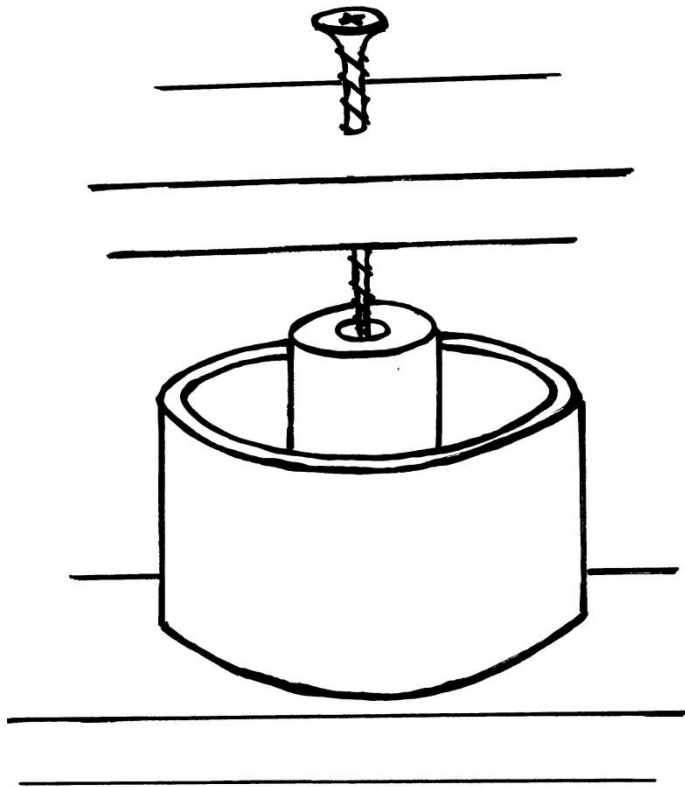
DE INRICHTING VAN HET NACHTHOK

A. De zitstok

Op onderstaande tekening kunt u zien hoe de vorm van de zitstok moet zijn. De bovenkant is afgerond.

Op de onderstaande tekening ziet u een bloedluisbakje. Bloedluisbakjes zorgen ervoor dat vogelmijten (bloedluizen) niet bij de kippen kunnen komen. Ze komen om in de bakjes. U kunt op internet het systeem zien en ook bestellen.

Zie bijvoorbeeld bij 'pluimvee – diversen' van de webshop van www.degrootdiervoeders.nl/ . U schroeft bij gebruik bijvoorbeeld een nieuwe zitstok op de bestaande zitstok met de bloedluisbakjes ertussen.

Tip. Om goed te kunnen controleren of u last heeft van bloedluis/vogelmijt kunt u onder de zitstok een rolletje golfpapier dat u in iedere rol beschuit

aantreft aanbrengen. U kunt dit rolletje bevestigen met bijvoorbeeld elastiekjes.

Vorm zitstok.

Zitstokken zijn niet rond of rechthoekig met scherpe hoeken. Zitstokken zijn rechthoekig waarbij de hoeken aan de bovenkant afgerond zijn.

Breedte zitstok.

Neem tekening 9a als norm. De grootte van de kip heeft een relatie met de maat van de zitstok. Aanbevolen maten voor krielien zijn 4-5 centimeter breed. Voor de zwaardere hoenders

zijn zitstokken met een breedte van 6-7 centimeter breedte voldoende. Natuurlijk moeten de zitstokken voldoende dik zijn.

Lengte zitstok.

U kunt de breedte van een van uw kippen meten en dit vermenigvuldigen met het aantal kippen (plus een) dat u wilt gaan houden. Dat levert zeker een goede maat voor de lengte van uw zitstok op. Ga anders uit van ongeveer 20 centimeter ruimte per kip. Dwerghoenders hebben voldoende aan ongeveer 15 centimeter ruimte per dier.

Afstand zitstok en achterwand.

Houd minstens 40 centimeter afstand tussen wand en zitstok. U doet dit om beschadigingen aan de staartveren te voorkomen. Leg de zitstok in een u-profiel. U kunt ze dan uitnemen als u bijvoorbeeld uw hok schoonmaakt.

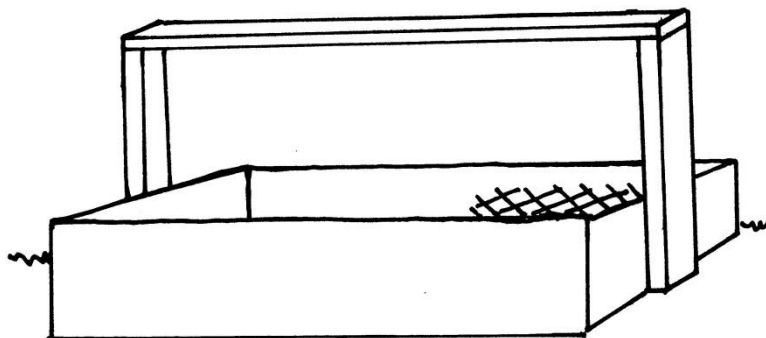
Zitstokken en mestbakken vormen dikwijls een geheel. U ziet er hierna voorbeelden van. Als het niet te zwaar hoeft te zijn omdat u niet veel kippen houdt is dit erg praktisch. Kijk maar naar de tekeningen.

B. De mestbak

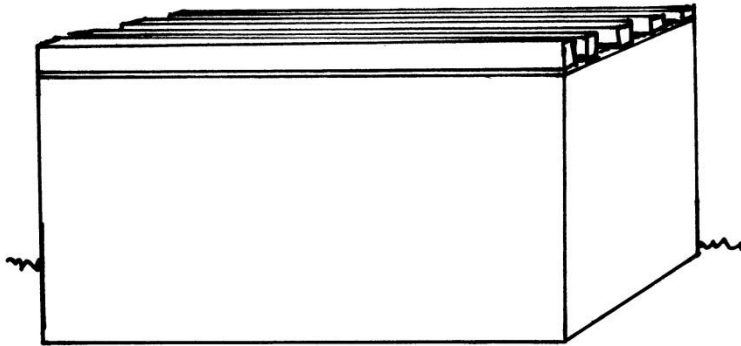
Een lage bak met grof gaas waar de kippen kunnen lopen en de mest doorheen

valt. De zitstok is hoger gemaakt.

De kippen lopen niet door de mest en de rommel is gemakkelijk schoon te maken door de mestbak even aan de kant te zetten.

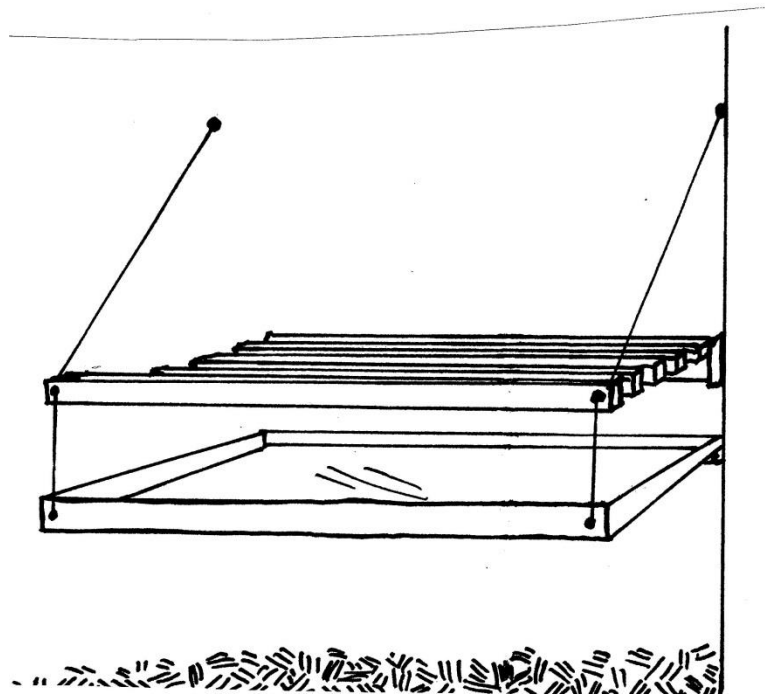
De mestbak op de tweede afbeelding is hoger en zwaarder. Op de mestbakrand rust een raamwerk van zitstokken waar de

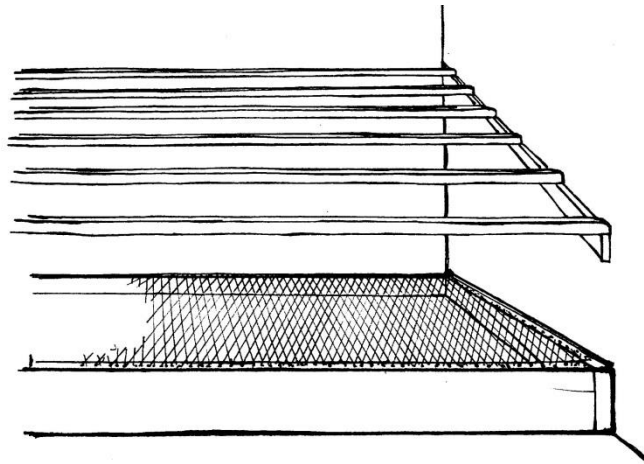
mest door kan rollen. In plaats van stokken kunt u ook een kunststof rooster gebruiken. Zie bijv. bij: www.agromax.nl bij 'nestsystemen'. Ook hier wordt de mestbak even aan de kant

gezet om de mest te verwijderen.

Afbeelding rechts: een raamwerk van zitstokken hangt aan de muur. Niet ver eronder hangt een platte mestbak. Het voordeel is hier dat er geen ruimte verloren gaat. De kippen kunnen namelijk onder de mestbak scharrelen.

Wat hier vooral opvalt is het hoogteverschil dat het rek (rik) laat zien. Het is natuurlijk dat kippen allemaal zo hoog mogelijk willen zitten. Dus...

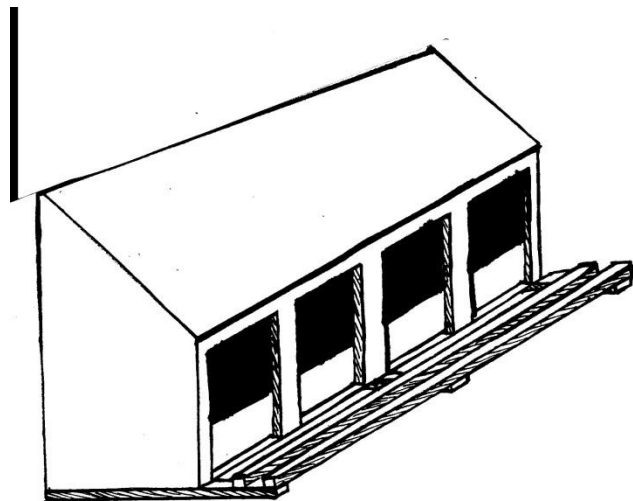

Hoenders poepen ook 's nachts. De vloer van uw nachthok blijft langer bruikbaar als u deze mest opvangt. Hiervoor gebruikt men op de grond of erboven een mestbak. Deze mestbak is voorzien van grof gaas of stokken zodat de kippen niet in de mest gaan lopen. Door regelmatig deze bak schoon te maken bespaart u veel mest in het nachthok.

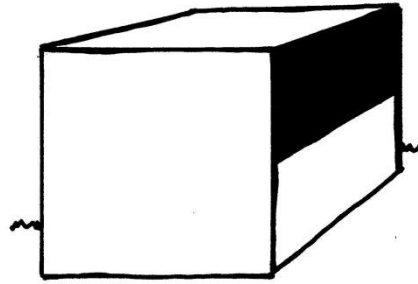
C. Het legnest

U ziet een vierdelig legnest. Het kan natuurlijk ook bijvoorbeeld tweedelig gemaakt worden.

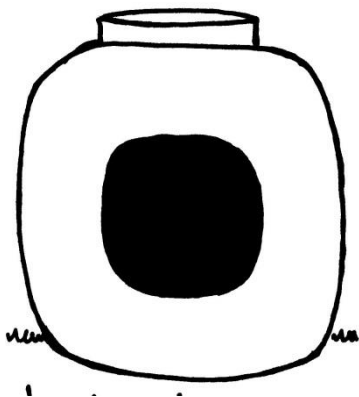
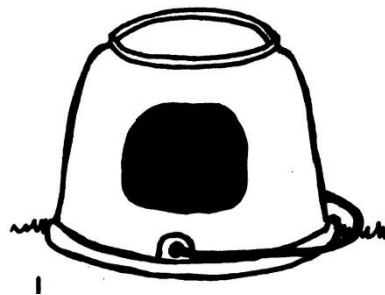
Dit legnest bevestigt u een eindje van de bodem. De kippen kunnen er dan gemakkelijk onder scharrelen. Er zit een rekje voor de nesten. De kippen vliegen hierop voor ze in het nest gaan.

Dit legnest is heel eenvoudig en staat op de bodem van het hok. Een nadeel kan zijn dat het legnest aan de binnenkant door het krabben van de kippen in de bodembedekking bevuild wordt. Hierdoor kunnen ook de eieren bevuild worden.

Er zijn liefhebbers die een legnest maken van een gebruikte kunststof ton (zie de tekening hieronder links). Zorg wel voor een voldoende hoge onderrand.

Ook een bouwemmer (afbeelding hierboven rechts) kan zo goed dienst doen. Er zitten geen naden in waar zich ongedierte kan vestigen. Het is erg gemakkelijk schoonmaken.

Hoe groter het hoen, hoe groter het legnest. Voor krielkippen gebruikt men wel maten van 25 bij 25 bij 35 centimeter. Bij zware hoenders hanteert men wel 35 bij 35 bij 45 centimeter. Zet of hang het legnest los in/aan het hok. Dat vergemakkelijkt het schoonmaken. Doe nestmateriaal als houtschaafsel of kort stro in het legnest.

Maakt uw legnest van plaatmateriaal. Dit om medebewoners als bloedluis zoveel als mogelijk te voorkomen. Bevestig aan de onderkant een horizontaal plankje. Het nestmateriaal en de eie-

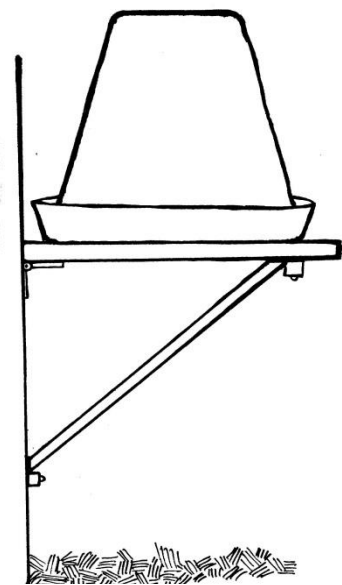
ren kunnen er dan niet uit rollen. Een plankje of doekje aan de bovenkant bevestigen maakt het legnest voor de hen aantrekkelijker. Het is natuurlijk gedrag als kippen een schaduwrijke beschutte plek om hun ei te leggen zoeken. Houdt hiermee ook rekening bij het bepalen van de plaats van het legnest. Per drie hennen is één legnest genoeg. Heeft u er meer dan zijn meer legnesten gewenst.

Er zijn ook hokken met het legnest buiten het hok. Dit is praktisch voor degene die eieren raapt. Zie als voorbeeld de tekening. Door een klep op te tillen ziet men de eieren liggen. Een omgekeerde emmer of ton kan ook heel goed als legnest dienen. Zorg wel dat er minstens een tien centimeter hoge rand aan de onderkant ontstaat als u er een gat in maakt. Dit gat maakt u vooral niet te groot. De hen moet er in kunnen, dat volstaat.

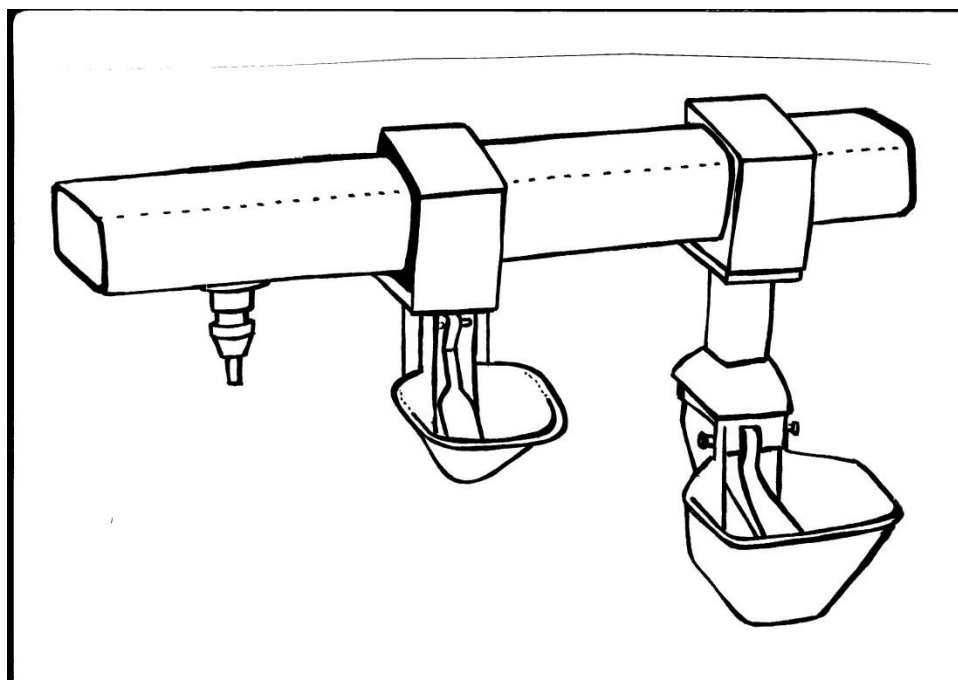
D. Drinksystemen

Er zijn veel manieren mogelijk om uw kippen water te geven. U kunt prima kunststof drinkbakken in de dierenpeciaalzaak kopen. Plaats ze voldoende hoog. Gebruik als uitgangspunt dat uw dieren bij het water moeten kunnen. Als de bak te laag staat zal het water eerder bevuilen.

Kippen met baarden kunnen beter geen grote wateroppervlakten voorgeschoteld krijgen. De baarden worden dan vaak nat. Maak daarvoor een kunststof ring met kleine openingen om de drinkbak. U kunt ook een drinkstelsel met kleine cupjes of bijvoorbeeld nippels kopen.

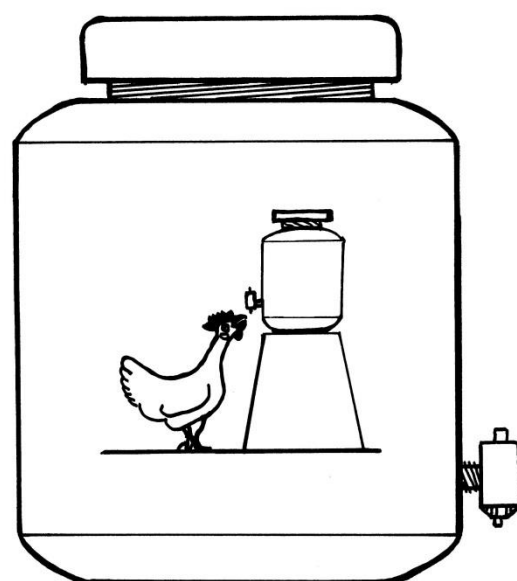

Plaats de drinkbak voldoende hoog. De kippen hoeven er maar net bij te kunnen. U kunt deze drinkbakken in uw dierenpeciaalzaak kopen.

U kunt er ook voor kiezen om een drinkstelsel met cupjes en/of nippelties te gebruiken. Zie het voorbeeld op de

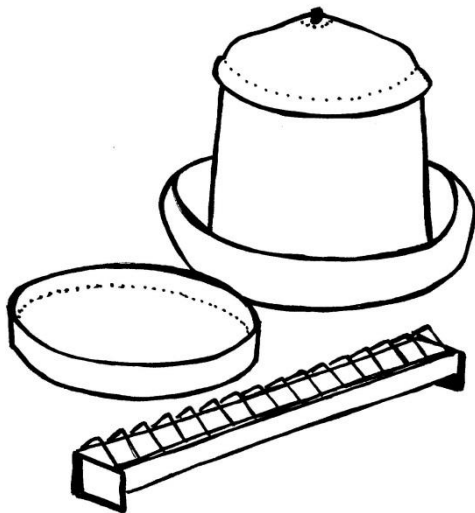
U kunt zelfs een drinkwaterstelsel aanschaffen dat ook wordt gebruikt in de bedrijfsmatige pluimveehouderij. Het voordeel hiervan is dat u niet steeds water hoeft te geven. U hoeft alleen regelmatig de cupjes of bakjes schoon te maken.

Een tonnetje met een dikke kunststof wand waarin een nippel is gedraaid werkt ook erg goed. Kijk ook eens naar: www.impex.nl.

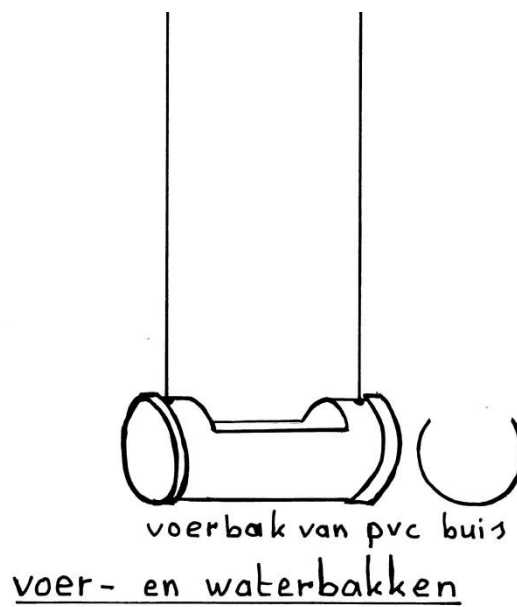
E. Voerbakken

Iedere oude pan kan gebruikt worden om kippen te voeren. U kunt in de dierenspeciaalzaak een voerbak kopen.

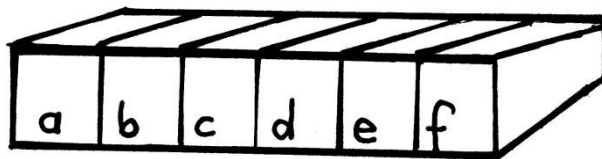
Deze voerbakken zijn in iedere speciaalzaak te koop. Ze bevallen goed.

U kunt ook zelf van bijvoorbeeld een pvc-buis een voerbak maken. In het geval op de tekening is dit gedaan met een stuk pvc-buis met een doorsnede van tien centimeter. Een aandachtspunt is dat de binnenrand van de voerbak bij voorkeur naar binnen gebogen moet zijn. U verliest dan minder voer omdat de kippen minder uit de bak zullen werken.

De hangende voerbak die u op de voorgaande tekening ziet, hangt aan een draad. Hang de voerbak zo hoog dat de kippen erbij kunnen en muizen niet in de bak kunnen springen. Halverwege de draad is een schijf bevestigd. Deze schijf is een niet te nemen horde voor muizen.

F. Bodembedekking

In **HOKIDEE** in het pluimveemuseum kunt u in een serie bakken de verschillende soorten bodembedekking zien.

Het gaat bij de bodembedekking om de mate waarin deze het vocht op kan nemen en de dieren een stofbad kunnen nemen. Voor het nemen van een stofbad kan een bak gebruikt worden waarin zand of turf zit. Een natte bodem moet voorkomen worden want het kan tot ziekte (coccidiose) leiden, problemen aan de voetzolen geven en veel ammoniak in de lucht geven.

Er zijn meerdere materialen die goed voldoen. Denk aan: hout-schaafsel, hennepvezel, luzerne en ook wel snijmaïs en gehakseld koolzaadstro. De twee laatste genoemde producten zijn minder gemakkelijk te verkrijgen.

Zaagsel en turf zijn het meest stoffig. Ze stuiven wel behoorlijk. Dat is een nadeel. Ook schafsel van tropisch hardhout hoort niet op de bodem van uw hok. Er zijn meerdere mensen die kiezen voor een mengsel van enkele bodembedekkers. Hooi wordt afgeraden als bodembedekker.

DE REN

De voorouders van onze kippen zijn bosvogels die een natuurlijke behoefte hebben aan allerlei vormen van beschutting. Dit

zien we bij onze kippen terug. Beschutting moeten we dus ook in de ren bieden. De ren is de ruimte waar uw dieren vooral scharrelen, een stofbad nemen en rusten. Houdt u hiermee rekening bij de inrichting van de ren.

A. Scharrelen

Scharrelen is zoekend bezig zijn voer te vinden. Het is een belangrijke basisbehoefte bij kippen. U kunt ervoor zorgen dat er iets te zoeken valt; er zijn meerdere hokverrijkingsmiddelen die hier een bijdrage aan leveren. Regelmatig wat graan of andere hapjes door de bodembedekking werken zet hun al aan het werk. De bodembedekking moet ook hiervoor droog zijn.

B. Stofbaden

Een stofbad wordt door kippen erg gewaardeerd. Ze ruimen er oud vet en parasieten mee op. Het is een activiteit die de conditie van het veren pak ten goede komt. Ze liggen onder andere op hun zij, de veren overeind, materiaal in- en later uit te schudden. U kunt zorgen dat uw kippen van deze activiteit kunnen genieten door een bak met fijn strooisel als turf of fijn zand in de ren te zetten.

C. Zonnebaden

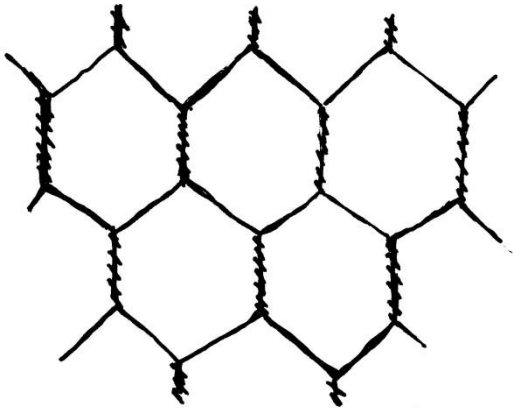
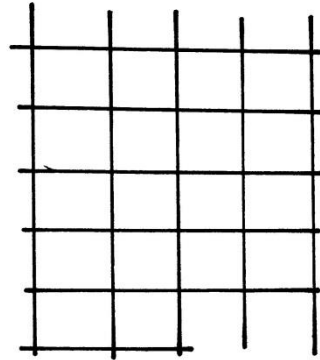
Zonnebadende kippen zijn meteen te herkennen. Ze liggen vaak met een vleugel gespreid in de ren. Zorg dat de zon, al is het maar gedeeltelijk/tijdelijk, in de ren kan schijnen, waardoor hun instinct de dieren vanzelf tot een zonnebad verleidt.

D. Rusten

Rusten doen kippen graag op een verhoogde plaats. Geeft ze hiervoor ook in de ren de gelegenheid door verhoogde zitplaatsen te maken. Denk aan: zitstokken, het ophangen van oude takken enzovoort.

E. Gaas

Gaas is er in verschillende vormen. Hier ziet u een klassiek model.

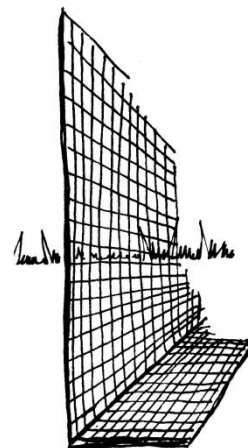

Deze soort gaas bestaat in meerdere draaddikten. Het is uw keuze wat er aan uw hok komt.

Door het bevestigen van gaas om de ren bereikt u dat de kippen in de ren blijven, maar niet minder belangrijk: dat ongewenste gasten uit de ren blijven. Denk aan graag mee-etende vogels en muizen. Denk bijvoorbeeld aan vossen. Het bovenstaande bepaalt de keuzes die u maakt als u gaas koopt. Het moet voldoende stevig zijn. Het moet kleine gaten hebben.

F. Vosbestendig

Het voorkomen van vossen is een belangrijk gegeven. Het is onze taak ervoor te zorgen dat ze niet bij onze kippen kunnen komen. De keuze van een met stevig gaas overdekte ren voorkomt al heel wat. Maar het is niet voldoende. Door hoog gaas te gebruiken dat aan de bodemzijde minstens een halve meter naar de buitenzijde van de ren is omgevouwen maakt u het de vos helemaal moeilijk wat kippetjes te pikken. Leg bijvoorbeeld tegels over dit gaas.

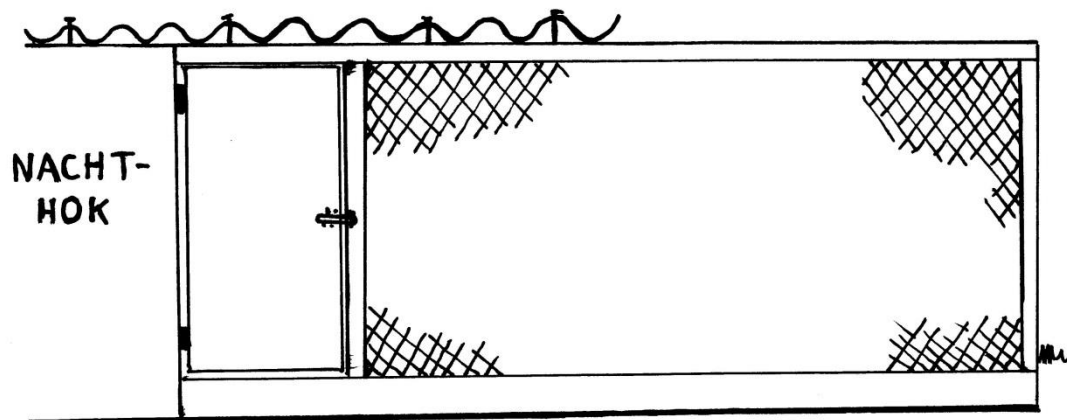
Overdekt u de ren niet dan is schrikdraad nodig. Een vos kan zonder veel moeite over anderhalve meter hoog gaas komen.

G. Een overdekte ren

Krielen en lichte hoenders zullen eerder vliegen dan de zwaardere rassen. De zware rassen hebben om die reden al aan een halve meter gaas genoeg. Ze zullen de ren niet verlaten.

Het is praktisch om het gaas om de ren twee meter hoog te maken en de ren ook met gaas te overdekken. U heeft dan geen last van mee-etende vogels in de ren die ook nog eens ongedierte kunnen meenemen.

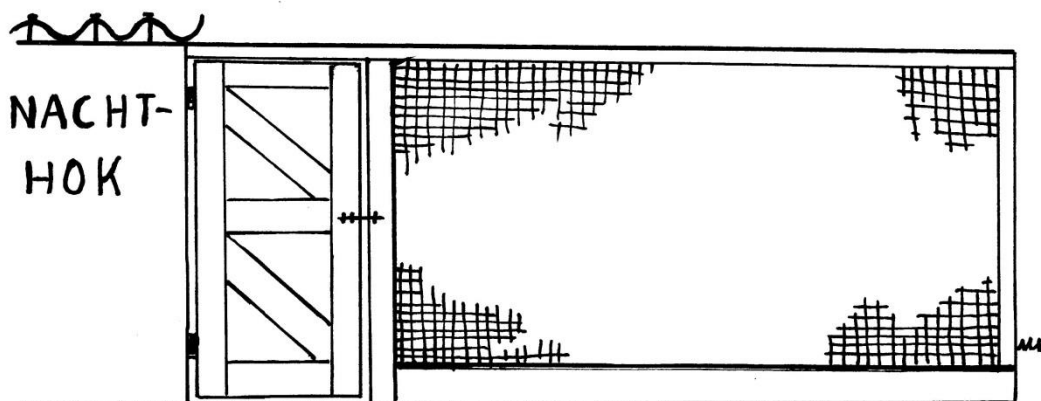
H. Een gedeeltelijk overdekte ren

Een ren die vanaf het nachthok gedeeltelijk overdekt is heeft het voordeel boven een ren die niet overdekt is. Dit komt omdat bij regenachtig weer u kippen geen nattige bodembedekking in het nachthok lopen. U houdt uw nachthok droger.

I. Een ren die niet overdekt is

Een ren die niet overdekt is houdt de kippen in de ren en ongewenste gasten uit de ren, maar uw kippen staan wel meer aan de weersgesteldheden bloot.

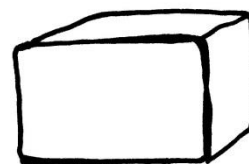

RENVERRIJKING

Door het aanbrengen van renverrijking kunnen uw kippen meer hun natuurlijke gedrag uitvoeren. Ze zullen bijvoorbeeld minder uit verveling ongewenst gedrag naar elkaar vertonen, zoals verenpikken. Hokverrijking brengt u aan door een aantal van de hier onder genoemde voorwerpen in de ren aan te brengen.

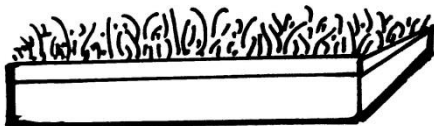
A. De piksteen

Een Duroxblok in de ren geeft gelegenheid actief bezig te zijn. Liefhebbers met ervaring zeggen dat het een goede preventieve invloed heeft op vervelend pikgedrag naar elkaar dat weleens voorkomt.

B. Het kiembakje

In een kunststof bak kunt u regelmatig bijvoorbeeld een mengsel van diverse zaden laten kiemen.

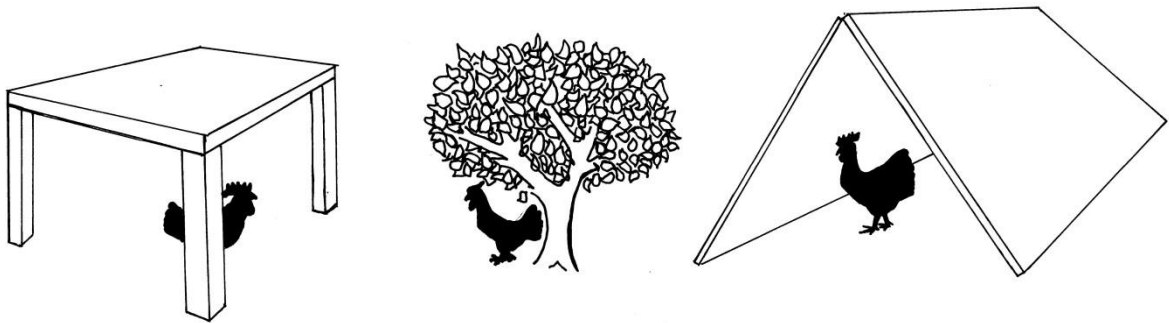

Denk bijvoorbeeld aan graan en gras. Plaatst deze bak verhoogd in de ren zodat de dieren er hun best voor moeten doen. U zult het zien.

Ze zijn er gek op. En er zit enorm veel voedingswaarde in kiemen.

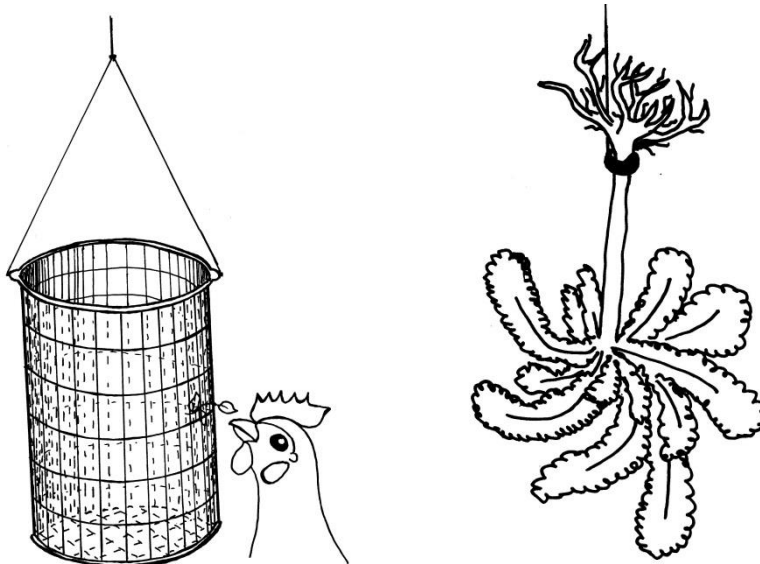
C. Beschutting door beplanting of ander materiaal

Een rij mais, een struik, een stuk rietmat, in de ren kan de kippen al een veiliger gevoel geven. U kunt ook een beschutte plaats maken door bijvoorbeeld een opvouwbaar dakje van plaatmateriaal te maken en in de ren te plaatsen.

D. Een mandje voor groen

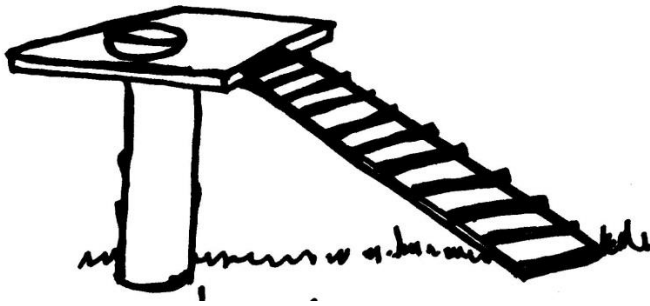
Van een stukje stevig gaas maakt u eenvoudig een mandje waar u regelmatig wat groen doet. U hangt het zo op dat de kippen in beweging moeten komen om groen uit het mandje te pikken.

E. Hangplek voor groen

U hangt een koord in de ren waar u regelmatig iets om naar te pikken aanhangt. Denk bijvoorbeeld aan een stronk boerenkool of een tak bruidsluier.

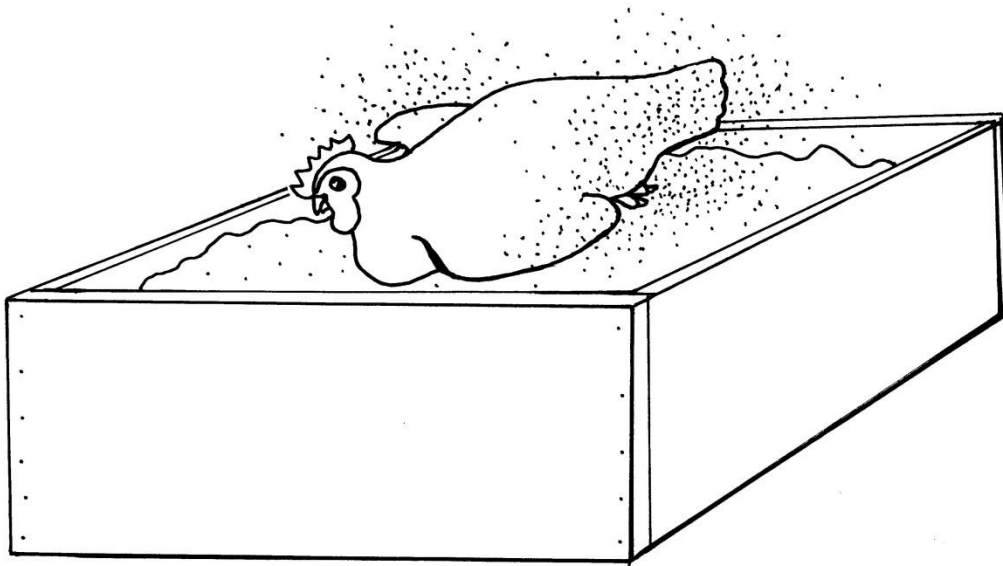
F. Verhoging met bak maagkiesel of grit

Het is een goede gedachte om in uw ren een plaats te hebben waar uw kippen op gezette tijden wat grit en/of kiezel kunnen pikken. Het is een idee om deze gelegenheid te bieden op een wat verhoogde plek in deren. Kijkt u maar op de tekening. Het is onder andere goed voor de spijsvertering.

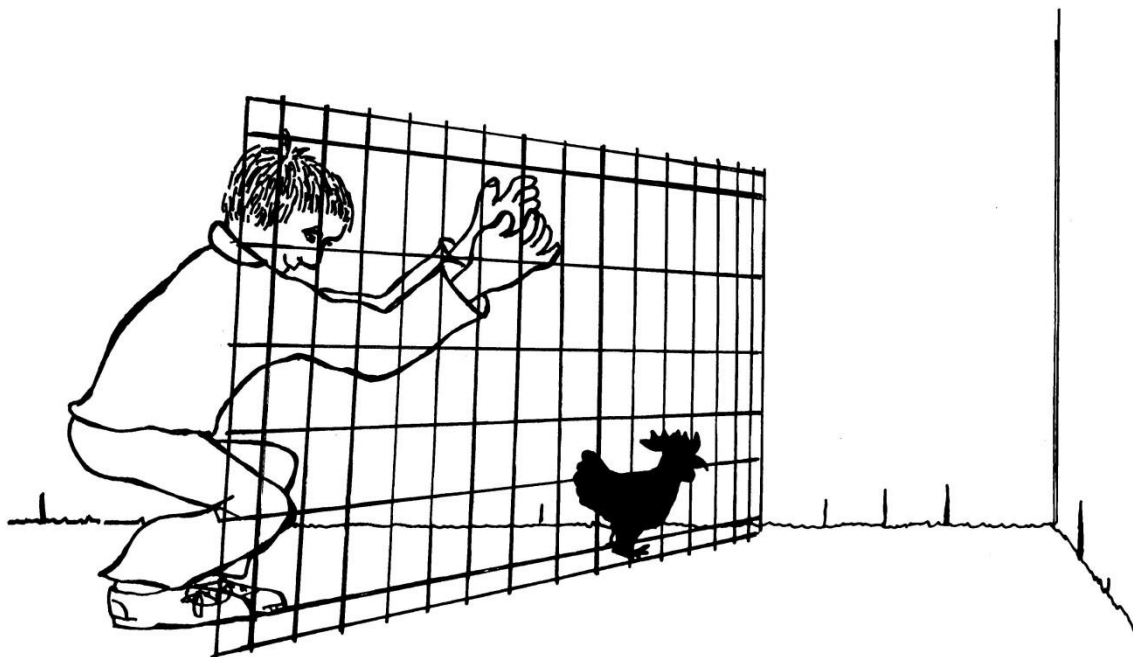
G. Een bak met zand

Als uw bodenbedekking wat grof is zullen uw kippen heel graag in de bak met zand een stofbad nemen. De conditie van hun verenpakket vaart er wel bij.

H. Een vangrek

Het kan handig zijn om een stevig stuk gaas of een houten raamwerk met gaas te hebben om uw kippen gemakkelijk in een hoek, die u ermee kunt maken, te sturen om ze te pakken. Dit is vooral bij minder tamme rassen prettig. Als u veel met uw dieren omgaat zal het gebruik ervan minder tot niet nodig zijn.

Ons Hoenderblad – Special **HOKIDEE** is een speciale uitgave van de Nederlandsche Hoender Club en wordt verspreid onder haar leden. De tekst en de tekeningen van deze uitgave zijn gemaakt door Piet Kroon.

De Special **HOKIDEE** is aan te schaffen via de NHC.

Voor meer info:

www.nederlandspluimveemuseum.nl

www.kleindierliefhebbers.nl.

www.nederlandsehoenderclub.nl

Piet Kroon, NHC 2014

NEDERLANDSE HOENDERRASSEN ZIJN TE ZIEN ...

1. Ned. Pluimveemuseum Hessenweg 2A Barneveld.

Open di t/m za van 10.00 - 17.00 uur.

Elk jaar vanaf maart tot eind oktober is het museum open en zijn alle Nederlandse hoenderrassen aanwezig.

2. Nederlands Openluchtmuseum te Arnhem.

Bijna alle Nederlandse hoenderrassen.

3. Openlucht Museum Ellert en Brammert te Schoonoord.

De Zeven Marken. Vrijwel alle kleurslagen van het Drentse Hoen.

4. Kinderboerderij "De Kooi" Rotterdam. 12 Ned. hoenderrassen. Dagelijks open. Zie www.kinderboerderij-dekooi.nl .

5. It bosk van Ypey, Tietjerk. Bij Toutenburg langs de N355 tussen Leeuwarden en Groningen. 11 kleurslagen grote Friese Hoenders. Dagelijks open.

6. Stadspark De Plantage te Culemborg.

Vrijwel alle Nederlandse hoenderrassen.

7. Stadsboerderij West-Presikhaaf, Ruitenberglaan 4, Arnhem. Veel Ned. hoenderrassen.

8. Fam. Duizings, Dorpsstraat 131, Reijmerstok.

15 Nederlandse dwerghoenderrassen.

9. Fam. Otten, Wittebrug 11, Gemert.

Bijna alle kleurslagen van de Hollandse krielen.

10. Fam. Hoornstra, De Pol 12, De Pol Tel.0521-382949.

Bezoek op afspraak. Twentsehoenkrielen in 10 kleurslagen.

11. Milieu Educatief Centrum Kinderboerderij Wolfslaar, Wolfslaardreef 95, Breda.

Kraaikop, Chaams hoen, Brabanter en Barnevelder.